

Honnyi Levelek, Tudosítások, és Egyebek.

Nro. 14.

A Magyar Kurir 17-ik darabjához.

B é t s.

Nagy méltóságú Nyitrai Püspök *Kluch József* Úr Eő Nagyságát, a' Magyar Nyelvnek és Litteraturának nagy pártfogóját 's előmozdítóját, mind a' Fels. Uralkodó Hához való hűségére, mind a' Neimes Magyar Hazához vonszó buzgó szeretetire, mind egyéb tündöklő virtusaira való tekintetből Csász. Kir. titkos Tanácsosi rangal méltóztatott Fels. Urunk megtisztelni.

L i t t e r a t u r a.

Azok a' külföldi nagy Tudósok, a' kik életeknek egész folyását a' hasznos tudományoknak öreghítésére és a' tanuló ifjuságnak hasznára fordították, 's azoknál fogva magoknak halhatatlan emlékezetet szerzetttek, meg érdemlik, hogy a' két Magyar Hazában is esméretesek legyenek. Egy illy tudós volt a' Berlini Kir. új Universtitásnak egy igen híres Tanítója, és a' Berlini Tudományok Akadémiájának nagy érdemű tagja, a' múlt Januárius 29-ikén, hasznos életének 51-ik esztendejében meghalálozott Philosophiae Professor *Fichte J. G.* Úr. — Ez az egész Európában, sőt e' világ 4-ik részében is esméretes Filozofus Felső Luzatziának Bischofwerda szomszédságában fekvő *Ramnaú* nevű helységében született. Oskolai tanulásának végzése után, a' Jénai, Lipsiai és Wittembergai fő oskolákba ment, 's azokban éles elnéje, szorgalmatossága, 's a' tudományokban való előmenetele által magát minden tanuló társai felett megkülönböztette, egynéhány esztendeig Helvétziában,

's Prussziában, nevezetessen a' Königsbergi Universtitásban élt, 's ott a' nagy *Kant* Professor Ur barátságába esett, onnan Professosságra a' Jénai Universtitásba hivatott, 's annak 1800-ik esztendeig mindenkor nagy díszére volt; ugyan ezért más Professorok előtgyűlölségbe esvén, azon Universtitástól bútsút vett, 's elsőben a' Hálai Universtitásba 's onnan Berlinbe ment, és ott magános életet élvén minden idejét a' Filozofiai tudományoknak tökéletesítésére szentelte, 's annyira is vitte, hogy azokban új epochat, az az, idő szakaszt tsinált, 's az által azt nyerte, hogy 1809-ik esztendőben, a' Berlini új Universtitásban, a' Filozofiában rendes és közönséges Professorrá tétetett. — Az ő elmehéli törekedéseinek tárgya nem testi hanem lelki dolgok voltak, és elméjének példa nélkül való ereje és élessége által az emberi esméretnek leg titkosabb mélységébe is behatott, a' Filozofiában új alkotmányt állított fel, melly által a' leg nagyobb vallásbéli igazságokat is felfedezte s. a. t.

Erdély Ország.

Kolozvárról Febr. 7-ikén ezt írták:
Egy fényesen tündöklő Tsillagnak elenyészésével jött reánk ezen folyó hólnapnak második napja, a' midőn virradólag három óra tájban Nagy méltóságú Gróf Bánffy Györgynét született Gróf *Falm Joséfa* asszonyt a' megengesztelhetetlen halál közülünk kiragadta. Nagy asszonyt vesztetünk el ezen már megditsóult halandóban; a' leg mélyebb szomorúságba borította úri házat 's vigasztalhatatlan férjét, közönséges

szeretetünknek, azon 28 esztendőktől fogva, hogy Fő Kormányozónk, leg betse- sc' b tárgyár, kit tsupán csak nagy lelke tart még egész hazánknak gyámolítására.

A' szegények is nem csak kellemetes vigasztalójokat 's kegyes jóltévőjüket, hanem igaz annyokat vesztették-el benne, ki- nek könyörületességre hajló szive titkon legörömbestebben 's bővebben adakozott. Hát mit szóljak az ő leg főrrőbb buzgósá- gáról, mellyel Nemzeti Litteraturánkat mindenképpen felsegélteni 's előmozdítani is fáradsáttalanul igyekezett, 's anyai nyel- vünket, mellyet miat idegen tsak szeren- tsés házassági életének mingyárt az elején tudni kezdett; azon nem tsak tökélette- sen, hanem valójában legörömbestebben is beszélt, 's abban folytatott levelezései a' kinyomatásra is bizonyosan méltók. Így tehát egy példás Keresztény, egy betsül- hetetlen Ilázás-társ, egy valóságos jó Anya, egy elfelejthetetlen Nagyanya Gróf *Pálm Jósefa* nints már többé közöttünk! —

Számtalan jótételekkel 's terhes szen- vedescinek hékességes türésével érdemesített életének 60-dik — Hazánk' Gyámolával Liber Bárá és Gróf *Bánffy György* Úrral ritka egyességben töltött boldog napjainak 43-dik esztendejében, négy hetekig tartott testét bágyasztó hidegleléssel öszvekaptsolt mélybéli vízkórságban, minekutánna az Örökkévalónak szent színe eleibe magát példás buzgósággal elkészítette, e' folyó 1814-ik esztendőben Februárius 2-dik nap- jára viradólág három óratájban, körülötte vigyázó kedvesei között végképpen elnyú- govék, 's az ő kegyes lelke sok tekintetek- re nézve megérdemelt jobb életre által költözék. —

Az ő boldog emlékezetét az őtet va- lóságosan ismerők szívéből tsak a' halá-

datlanságnak lelke tudná kitörölni. Rom- landóság alá vettetett tetemei, addig is míg megditsóítotték, a' Kolosvári piatzi nagy templomban lévő Familia halotti bolt- jában ezen hónap 5-dikén, esivei ötödfél óraker nyugodalomra tétetett, 7-dikben pedig, úgymint hétfőn, reggeli 11 óraker ugyan az említett templomban engesztelő áldozatok tartattak.

Mind a' temetéskor mind pedig az- után az érlette tartatott Isteni szolgálton megjeleut minden renden és valláson lé- vőknek nagy sokaságát tsak említeni lehet, de leírni lehetetlen. Nem tsak a' teme- tés alkalmatosságával, hanem a' mingyárt említett napon érlette tartatott halotti nagy mise alatt is a' *Castrum* előtt lévő négy oszlopokon az alább következő felirások olvastattak. — Nyugodjauak tsendesen az ő Hamvai! Az ő emlékezete egész Hazánk- ban elfelejthetetlen marad. Adjon az Ise- sen sok ilyen Gubernátornékat Erdély or- tzágnak!

A' négy Pyramisokon lévő Inscriptiók.

Egy felől:

Vigasztalójoktól és Kegyes Jóltévőjök- től megfosztatott szűkölködőknek bá- nattyokra.

Az irgalmasságra hajló Szív, és a' titkon adakozó kezek meghidegültek.

Más felől:

Édes Annyokat, Nagy Annyokat, egyet- lenegy Gyámolítójokat szerető mag- zatoknak könnyballatásai között.

Az anyai szeretet, a' jó nevelésben fá- radozó kegyesség, 's a' szelid gond- viselés koporsóba szállottak.